

Podcast Konkurrenten

Avsnitt 50: Ett decennium med upphandlingsskadeavgift

Textversion av Konkurrenten avsnitt 50 (publicerat 15 december 2020), vill du hellre lyssna på avsnittet kan du ta del av det på vår webbplats www.konkurrensverket.se/konkurrenten.

Marie Strömberg Lindvall:

Hej och välkommen till Konkurrenten. Jag som leder podden heter Marie Strömberg Lindvall och idag ska vi uppmärksamma ett jubileum. Jag ska inte säga att vi ska fira men vi vill verkligen inte låta det passera obemärkt att det i år är tio år sedan upphandlingsskadeavgiften infördes. Och vem är väl bättre lämpad att uppmärksamma det 10-års jubiléet än Konkurrensverket. Till min hjälp att uppmärksamma denna festlighet har jag två experter Malin och Carin, och ni får gärna presentera er själva.

Malin de Jounge:

Jag heter Malin de Jounge och jag är enhetschef här på Konkurrensverket och har hand om Enheten för otillåtna direktupphandlingar.

Carin Carlsson:

Jag heter Carin Carlsson och är del av Malins gäng och jobbar som upphandlingsråd.

Marie Strömberg Lindvall:

Välkomna hit båda två.

Malin de Jounge:

Tack.

Carin Carlsson:

Tack.

Marie Strömberg Lindvall:

Carin jag ska säga att du kommer i den här podden ha lite dubbla roller, dels som expert från Konkurrensverkets sida men du kommer också att tala lite grann

utifrån den upphandlande myndighetens perspektiv. Det är inte så länge sedan du jobbade på Stockholm stad.

Carin Carlsson:

Precis, det stämmer.

Marie Strömberg Lindvall:

Du får ha den upphandlande myndighetens hatt på dig med jämna mellanrum och Konkurrensverkets hatt med jämna mellanrum. Jag tänkte att vi skulle börja göra det här riktigt grundligt, jag tänker mig att vi ska ha lite upphandlingsskadeavgiftshistoria. Vad är det? Vad är upphandlingsskadeavgift? Hur funkar det? Malin, jag ger ordet till dig först här.

Malin de Jounge:

Ja, om man ska uttrycka det lite enkelt så är upphandlingsskadeavgift en slags böter som man som upphandlande myndighet kan bli dömd att betala om man har gjort en otillåten direktupphandling. Det är en upphandling som inte är annonserad enligt regelverket, alltså när man måste annonsera. Man gör alltså ett inköp lite i smyg och då finns det en avgift som man kan få betala för det.

Marie Strömberg Lindvall:

Och den avgiften är hur stor?

Malin de Jounge:

Alltså det är ett spann mellan 10.000 och tio miljoner kronor i dagsläget, så det är där emellan man kan röra sig. Och sedan finns det ett tak på 10 procent av kontraktets värde också.

Marie Strömberg Lindvall:

Så det kan vara ganska stora pengar med andra ord det är frågan om.

Malin de Jounge:

Ja, det kan det ju bli. Sedan kan man ju tycka att i förhållande till exempel ett stort byggprojekt så är 10 miljoner kronor inte särskilt mycket pengar. Så att det är både stort och smått om man säger så.

Marie Strömberg Lindvall:

Vi kan återkomma till den frågan lite senare. Jag tänkte att vi ska gå igenom lite elementa här först. En sådan här fråga som dyker upp i mitt huvud upphandlingsskadeavgiften tio år. Vad fanns det för sanktioner innan upphandlingsskadeavgiften infördes? Fanns det några över huvud taget?

Malin de Jounge:

Ja, det fanns det och det finns det fortfarande, för tanken egentligen är att komma åt felaktiga upphandlingar är ju att det är leverantörerna som har första tjing på

att göra någonting. Det är de som kan ansöka om överprövning alltså medan de håller på med en upphandling så kan de gå in i en domstol och be om att domstolen prövar om upphandlingen har gått rätt till? Och den möjligheten finns ju kvar fortfarande. Sedan har man också infört, fast det infördes senare, regler om ogiltighet, och det ligger också på leverantörerna, men huvudspåret innan upphandlingsskadeavgiften kom var att leverantörerna skulle dra det här lasset och hålla koll.

Marie Strömberg Lindvall:

Så varför införde man det? Var det för att inte bara leverantörerna skulle dra lasset då?

Carin Carlsson:

Alltså det är en del av rättsmedelsdirektivet utan att gå in på några detaljer där så var det helt enkelt så att man uppmärksammade det från EU:s håll också trots att man hade regelverket så fanns det ett flertal upphandlande myndigheter på nationell nivå som inte följde det, och då ålade man helt enkelt från Kommissionens eller från EU:s sida respektive medlemsstat att införa sanktionsmöjligheter så det är väl egentligen den huvudsakliga orsaken. Och sedan så kanske man också även från den svenska lagstiftaren tyckte att det var en god idé och det ser man i vissa delar av det också.

Marie Strömberg Lindvall:

För att öka efterlevnaden helt enkelt?

Carin Carlsson:

Ja, precis och även innan vi gick med i EU så inom kommunen hade man olika typer av upphandlingsreglementen och du har ju regler i KL att de inte får, och med KL menar jag då alltså kommunallagen vilket jag inser att här på verket är tveksamt om man ska hänvisa till, men det gjorde att i det enskilda fallet så kanske det var svårt att komma åt och att då hade också tjänstemannaansvaret och så vidare. Men precis innan vi drog igång här idag så kunde jag inte låta bli att göra en utvikning, det är ungefär som jag menar upphandlingsreglerna att man ska göra rätt och riktigt, det har ju funnits sedan länge alldeles oavsett om vi gick med i EU eller i upphandlingsreglementet men för mig är det lite som PUL. PUL har ju också funnits sedan Jesus gick i kortbyxor men det var först i samband med införandet av GDPR som egentligen i allt väsentligt reglerar samma frågor, när det blev en tydlig sanktionsavgift som det blev det nya svarta.

Marie Strömberg Lindvall:

Ja det blev en sanktionsavgift kopplad till detta, helt enkelt.

Carin Carlsson:

Och det kan man känna ibland också att just de här avvägningarna att man nästan jaha men blev det ingen sanktionsavgift, har vi som Konkurrensverket inte möjlighet att ansöka om det? Är det lagligt då? Och det finns ju en rad, just när

man pratar om upphandling så bara för att vi inte kan ansöka om ogiltighet eller från leverantörens sida eller sanktionsavgift från Konkurrensverket så finns det ju en hel del regler i LOU som du ska följa ändå.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag kopplar tillbaka lite grann till du var inne på det när du pratade om PUL och GDPR här Carin, men om vi tittar på det här tio årsperspektivet, finns det någon skillnad i hur man såg på upphandlingsskadeavgiften då för säg, åtta tio år sedan och hur man ser på det idag? Ska du börja Malin så fyller Carin på.

Malin de Jonge:

Det är ju svårt att säga, jag har ju i mitt tidigare liv, jobbade jag som advokat och då jobbade jag också med upphandling och hjälpte klienter med det. Och på den tiden, då pratar vi om 2004-2005, så var ju ibland upphandling någonting som sågs som en bisyssla. Det var någonting som man skötte lite vid sidan av, inte hos alla upphandlande myndigheter så klart, men det var inte riktigt uppe på tapeten som det är idag och där vill ju jag gärna tycka och tänka att upphandlingsskadeavgiften, att det faktiskt har kommit en sanktionsavgift, har höjt intresset från medborgare och från journalister kanske också. Och att det kanske smäller lite högre att man kan drabbas av en avgift än att man kan få till exempel ett tillsynsbeslut där någon kanske uttalar väldigt väl genomtänkt kritik, men det drabbar inte riktigt på samma sätt.

Marie Strömberg Lindvall:

Det är inte kopplat till en sanktion i kronor och ören. Carin om du sätter på dig den här hatten som jag pratade om förut och tittar från den upphandlande myndighetens sida, har det skett någon förändring ur den aspekten på hur man ser och resonerar kring det här med upphandlingsskadeavgift?

Carin Carlsson:

Innan vi går in på just hur man ser på det från den upphandlande myndighetens sida så skulle jag bara vilja ge ett konkret exempel, apropå det Malin var inne på, och just nu har jag också anledning till att snöa in på begreppet offentligt styrt organ, jag ska inte gå in i detalj på det.

Marie Strömberg Lindvall:

Det är en annan podd.

Carin Carlsson:

Det är en annan podd. Men innan Konkurrensverket hade tillsynsansvar så fanns ju Nämnden för offentlig upphandling, om man gör en liten tillbakablick där, så fanns det ju ett flertal stora statliga bolag som NOU fattade tillsynsbeslut på och sa att ni måste följa regelverket för upphandling. De brydde sig inte om det, de vidtog inga åtgärder för att rätta det. Konkurrensverket kom med tillsynsbeslut, innan vi införde möjligheten till upphandlingsskadeavgift, och man brydde sig inte om det, och sedan i samband med det så har det ju skett en väldigt stor

förändring just när det gäller några av de här stora statliga bolagen, Akademiska hus bland annat som gick hela vägen upp till HFD, ett ärende som Konkurrensverket drev, men också nu senast SJ där var väl uppe i EU-domstolen. Det var inte så att man inte bröt mot reglerna innan men man kanske inte vidtog de nödvändiga åtgärderna utan det blev som en liten plump i protokollet men ingenting som gjorde att man egentligen vidtog några egentliga åtgärder.

Marie Strömberg Lindvall:

Men där har det blivit skillnad.

Carin Carlsson:

Jag upplever det. Och där var ju verket också, jag vet inte hur många ärenden vi drog igång kring Akademiska hus, vi hade ju ganska många parallellt och det var ju också för det var en ny lagstiftning, man visste inte riktigt hur preskriptionstiderna såg ut eller hur det skulle tolkas. Man kanske såg framför sig Herre Gud ska Konkurrensverket komma in med två, tre ärenden per år? Det blir dyrt till slut och sedan också blir det svårt att kanske motivera gentemot den svenska staten som faktiskt äger, att man inte följer det regelverket som man har att följa. Och det är också utifrån Kommissionens sida och utifrån EU:s sida så är det inte Akademiska hus exempelvis, som inte väljer att följa regelverket utan det är konungariket Sverige. Så fort det är en upphandlande myndighet så likställs det med medlemsstaten och det blir svårt att bortse från det, så där tror jag det var en stor utveckling. Och sett från den upphandlande myndigheten, jag tror att frågorna kring upphandling kom upp mer, just som Malin var inne på, det blev mer mediatryck eller ett större intresse, det blev lite mer spännande att skriva om böter och så där. Så att frågorna fick en högre status, att det inte var någonting som sköttes i periferin utan det kom upp och blev en central frågeställning. Och det hänger ju också samman med upphandling i stort, att ha gått från att vara ett rent regelverk för inköp till också ett styrmedel att nå andra övergripande samhällseliga mål så de går väl lite hand i hand med varandra. Men jag tror definitivt att sanktionsmöjligheten gjorde att det fick mer uppmärksamhet och det blev också återigen svårt för beslutsfattarna att bortse från det.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag kan fylla i där med uppmärksamheten. Jag jobbar ju som pressansvarig bland annat här på Konkurrensverket, och jag följer de här frågorna i medierna och ser att frågor som rör upphandling och upphandlingsskadeavgift är väldigt väl täckta, framför allt i lokala medier. Det skrivs mycket om det och man intresserar sig för de här frågorna och det kanske delvis kan hänga ihop med, som du säger där Carin, att det är pengar knutna till det hela, men även att upphandlingsfrågorna kanske har kommit mer i fokus av andra skäl.

Carin Carlsson:

Jo, men det ligger väl också i sakens natur, för när det är fråga om just otillåtna direktupphandlingar det vill säga inköp som har skett utanför ett öppet transparent, så även om det inte är så i alla fall, det tror jag faktiskt inte, så finns

det också en rad fall där man kan se att det kanske handlar om att premiera någon som man har en relation med. Så att det blir ju också lite lätt snaskigt och det är väl där också många gånger när man jobbar med det rent praktiskt och ibland hamnar man i en situation. När jag började på Stockholms stad efter att varit på verket så var jag, jag kunde någonstans se att regelverket hade ett värde i sig och sedan så tog det ett tag så förstod jag att det vi gör här är att bedriva verksamhet och helst enligt reglerna. Det finns en hög ambition för de flesta upphandlande myndigheterna och då speciellt Stockholms stad som är väldigt bevakad. Det handlar inte bara om att man ska skydda sig från KKV:s tillsyn utan det handlar också om intern kritik, många upphandlande myndigheter är politiskt styrda och så vidare, så det är också en helhet i det här om man ska göra, säg då att man hävdar att det är synnerlig brådska fast man kanske någonstans förstår att det är på grund av ens egen bristande planering. Det händer oavsett vad vi tycker om det så är det så med verksamhet, att allting kan inte stå still för att någon inte har gjort sitt jobb. Den här tydligheten, vikten av att följa de interna rutinerna, att dokumentera, även om man redan då förstår att man kringgår reglerna, att det kanske inte är helt kosher att man ser till att dokumentera allt, därför att i fall det blir en granskning så kan man i vart fall berätta om varför det har blivit fel. Och där känner jag att man liksom också kunde använda det som i det fall att Konkurrensverket kommer och knackar på dörren och även om vi alla sitter här och förstår att det är vad det är och vi måste kunna bedriva den här verksamheten så vill vi åtminstone kunna förklara hur vi har tänkt, så det kan jag känna kunde hjälpa så se till att dokumentera. Vi vet att det är fel, jag tror inte spontant att det här undantaget är tillämpligt men det är vad det är, men nu ser vi till att dokumentera det tydligt så att vi inte behöver ha en svekdebatt och att man också kanske fastän att regelverket säger att man ska göra ett annonserat förfarande att vi ser till att göra någon form av konkurrensutsättning. Det innebär inte att vi bryter mot reglerna mindre men vi behöver inte oroa oss för att vi utöver att vi gör en otillåten direktupphandling dessutom riskerar att få kritik eller misstanke om korruption.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag skulle vilja föra oss tillbaka lite grann till det här uppmärksamhetsspåret igen, jag pratade lite grann om att lokala medier, men även andra medier förstås, fångar upp det här med upphandlingsskadeavgifter och fångar upp frågor om upphandling i sin bevakning. Det är ju viktigt för oss att vi får den här uppmärksamheten. Eller hur Malin, jag vet att ni brukar prata om det här att vi är ju ganska få som tillsynar.

Malin de Jounge:

Ja, en sak som vi har brottats med ända från början när upphandlingsskadeuppgiften kom är frågan kring hur ska vi välja vad det är vi ska göra, för det finns ett oändligt antal upphandlingar att granska och det finns ju väldigt många upphandlande myndigheter, jag tror att det är 4.000 upphandlande myndigheter ungefär, sedan gör inte alla jättestora inköp men

ändå. Och vi är väl kanske 20 personer eller något sådant, om man räknar ihop alla på verket, så det säger sig själv att vi måste välja väldigt noga vad det är vi tittar på. Varför gör vi det då? Ja det är för att vi vill få ut en effekt av det här, vi vill att det vi gör ska få genomslag och att andra ska förstå varför är det viktigt med de här reglerna, och det inte bara är att man ska göra en bra affär och att man ska ha ordning och reda i sina egna finanser, vilket är jätte, jätteviktigt naturligtvis, men också det jag tänker mycket på är just det här med medborgarens möjlighet till insyn och där kommer ju också dokumentationen in. Transparensen - att man ska kunna visa upp inte bara för en granskare, utan även för de som faktiskt ger oss skattepengar, att vi ska kunna visa vad är det vi har köpt för de här skattepengarna. Då kommer man ett steg närmare transparensen och kan motverka korrruptionen. Och sedan får man med rättssäkerheten också. Så jag brukar försöka beskriva det lite som ett Kinderägg, de här reglerna. Det är en bra affär, det är rättssäkerhet och det är antikorrruption, allt i ett. Och då är uppmärksamheten jätteviktig för då måste vi få ut det här budskapet att folk, medborgare och journalister och andra reagerar på om det händer någonting, att de förstår att så här får det inte gå till. Vem ska jag vända mig till? Jo, Konkurrensverket har ju tillsyn av det här, så därför är det jätteviktigt för min del att vi har en bra relation till media på olika sätt och att vi också kommunicerar på ett bra sätt. Ibland ser man att vadå kommunikation är det så viktigt? Men det är nästan grundläggande har jag insett mer och mer, att vi måste få ut budskapet. Vi måste visa varför är det viktigt och vad ska man göra om man ser någonting som är fel.

Marie Strömberg Lindvall:

Drar jag det lite för långt då om jag säger att vi kanske har fått lite hjälp av upphandlingsskadeavgiften här, om upphandlingsskadeavgiften nu har genererat mer uppmärksamhet så att man skriver mer om det där ute, och skriver man mer om det så får man också mer uppmärksamhet och kunskapen sprider sig om de här frågorna. Jag vet inte, jag kanske målar allting i rosenrött här?

Malin de Jounge:

Jag tror definitivt att vi har väldigt stor hjälp av just att det blir en avgift, att det blir en slags böter, att det är någonting som svider, något som man kan räkna på och göra rubriker av, för då sprids informationen och kunskapen och då får vi också mer tips.

Marie Strömberg Lindvall:

Ja för vi får ju faktiskt tillbaks där också.

Malin de Jounge:

Ja men exakt, vi är beroende av att folk vänder sig till oss och berättar om sådant som de har sett, och vi har vår visselblåsarfunktion och vi har ju möjlighet att man kan bara ringa och berätta. Det finns ju många sätt, men man måste förstå att det man ser är fel, annars så tänker man ju inte på det, och att man också vet ungefär vart man ska vända sig. Då är kommunikationen väldigt viktig. Jag vet att i

Finland har man precis startat upp motsvarande, men det är några år sedan nu. De var några år senare än vad vi var med just att använda sig av en upphandlingsavgift eller typ motsvarande och då vet jag att deras handläggare var här och hälsade på och praktiserade ett tag och sedan var han väldigt oroad över att de inte fick in tillräckligt mycket ärenden, han ville ha mer tips. Men då sade jag att det är lite segt i början, det kommer, gör bara ett bra jobb och prata om det ni gör och få ut budskapet, då kommer det att komma tillbaka.

Marie Strömberg Lindvall:

För den erfarenheten har ju vi sett härifrån också, eller hur?

Malin de Jounge:

Ja för vi får ju mycket, mycket bättre tips nu. I början var det väldigt mycket nu har de köpt den här saken, och det var en sak, som hade köpts in vid ett tillfälle. Men nu får vi mycket mer komplicerade tips kring ganska långa skeenden eller samarbeten som pågår. Är det ett köp, är det inte ett köp? Även de som tipsar oss har ju höjt sin nivå och ser på ett annat sätt och tipsar kanske också lite väl ofta, för att jag ska känna mig bekväm, om just korrupsionsmisstankar, är det någon slags relationer här? Vi har ju visserligen inte tillsyn över korrupsion i så motto men vi prioriterar ju på det för vi tycker att har en affär gått fel till, och de dessutom har gynnat någon eller på något annat sätt, vi brukar kalla det för förtroendeskadligt beteende, då är det viktigt att myndigheterna reagerar, för som sagt det är våra skattepengar det handlar om. Då ska det gå rätt till.

Marie Strömberg Lindvall:

Ni har nämnt det här med synnerligen brådska. Carin du var inne och pratade om det tidigare här, du nämnde kanske mer i en passus då men jag tänkte vi skulle göra en koppling till Coronatiderna som är nu, och den speciella situation vi befinner oss i.

Carin Carlsson:

Det har ju egentligen inte diskuterat så mycket i Sverige i år. Vi hade ju flyktingkrisen och då var det väldigt mycket diskussioner kring det, det välde ju in människor, hur ska vi ta hand om dem på ett vettigt sätt och så vidare. Men om man tittar, jag tycker att de här frågorna kanske är alldeles för intressanta, men som i England pågår just nu en jättestor debatt kring det här med synnerlig brådska, Coronaundantaget och där tidningarna skriver en hel del kring det här - att man helt tappar huvudet i den här situationen och att man ger kontrakt till höger och vänster och så vidare, just för att det är synnerlig brådska. Och en av grundbultarna i hela upphandlingsdirektivet, i upphandlingslagstiftningen, är ju att man ska annonsera sin avsikt, att man ska bjuda in leverantörer och är det mycket pengar så är det inte bara svenska leverantörer som ska tillfrågas utan det är hela Europa. Så det ska väldigt, väldigt mycket till om synnerlig brådska, det kan föreligga idag men inte om två veckor. För det kunde vi ju se tror jag, jag jobbade inte på verket 2015, men att man hade kanske en tendens att man ville ingå lite längre avtal och där vet jag att verket var väldigt tydligt med att jo men

det kan vara så att ni måste täcka det absolut nödvändiga behovet, men ni kan inte ingå ett treårigt avtal för att det är synnerligen brådska idag, det kanske finns anledning att anta att det är det om en månad men vi har ingen aning om hur det ser ut om ungefär ett år.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag ska bara göra ett inpass där, rekapitulera. Det här med flyktingströmmarna, det handlade ju om att 2015 när det kom väldigt stora mängder flyktingar och kommunerna behövde skaffa boenden, och allt det som kringgärdade de behov som uppstod då, och den frågan landade ju förstås här då. Malin du var med på den tiden.

Malin de Jounge:

Ja precis, och jag tror att vi kommer se ungefär samma mönster som vi såg då, nämligen att i början så fick vi inte så mycket tips utan 2015 var ganska lugnt och även i början av 2016 hörde vi inte så mycket kring framför allt anskaffning av boende. Men sedan kom det tips om det och då kunde man ju se, som du sade Carin, att man har ingått avtal som sträcker sig mycket längre än vad man behöver för att lösa situationen som är för handen. För det är ju så att undantaget för synnerlig brådska funkar så att man ska ha rådrum för att kunna genomföra en upphandling, om det inträffar något plötsligt som du inte kan styra över, som till exempel att det kommer en väldig massa människor på ett oväntat sätt som naturligtvis måste ha någon stans att bo, så får man lösa det, det helt okej men du kan inte lösa ditt boendebehov för tre år framåt och för studenter och för andra som inte har boende, om det är så att du har haft en bostadskö som vi såg i några ärenden som sträckte sig tillbaka. Det var någon tror jag, som sade det nästan som en invändning, som ett försvar. Ja men vi har ju alltid haft bostadskö, vi har haft bostadskö sedan 1970. Och då tänker man så här ja då är det kanske inte flyktingströmmen som är problemet. Det är lite sådana saker och där får man försöka bena ut och då använder vi prioriteringsverktyget och försöker välja vilka ärenden det är där vi ska gå in, för det är klart att det är kris. Och jag tror att det är samma sak nu under den här pandemin att naturligtvis är det många som har det väldigt tufft bland kommuner och andra upphandlande myndigheter i regionerna. Och de måste naturligtvis också ha något slags rådrum, men det rådrummet tar ju slut, men det är ju frågan när man ska göra bedömningen att okej nu hade ni faktiskt kunnat genomföra en upphandling och det kompliceras här till exempel med att man kanske har någon slags kontroll över hur marknaden ser ut i Sverige, men om man måste vända sig ut i världen och hela världen har en kris, så det är lite svåra bedömningar. Men man får ju ha det i bakhuvudet så att det inte blir så att man skenar iväg, som du sade Carin, och bara tilldelar avtal utan att kanske egentligen tänka igenom, för det är så, det man har sett är att direktupphandlingar ökar risken för just korruption och att man gynnar någon som man kanske är kompis med, det är lättare då när man har bråttom, när det är kris naturligtvis, att tilldela ett kontrakt till någon man känner

och litar på, och det behöver inte betyda att den personen gör ett dåligt jobb, förhoppningsvis inte, men det är inte så det ska gå till och vi vill inte ha det så.

Carin Carlsson:

Är man i en synnerlig brådska-situation så innebär det att man inte behöver genomföra ett ordinärt upphandlingsförfarande och där är annonseringstiden 35 dagar. Och det är inte bara det att man "top of the head" publicerar vad som helst utan du ska ta fram förfrågningsunderlaget och det vet jag att det kan ta hur lång tid som helst om man inte har det förberett. Men med det sagt eftersom principerna ändå ska upprätthållas även om du inte behöver annonsera så har Kommissionen varit väldigt tydlig med att även i de fallen där annonseringsplikten faller så gäller de övriga principerna, att man då någonstans försöker upprätthålla någon form av konkurrenssituation, säg att det finns flera leverantörer av sängar eller vad det är eller medicinutrustning så är det viktigt att man ställer frågan till de som är, så man försöker skapa någon form av konkurrenssituation. Och utifrån det interna perspektivet så är det återigen så att om du har det dokumenterat så du slipper den svekdebatten om det nu dessutom visar sig att du kanske är släkt eller vän eller avlägsen bekant med någon. Att det inte bara blir så att nu är det synnerligen brådska, nu är det fritt fräs att nu köper vi vad vi vill, nej annonseringsplikten faller men de övriga principerna ska upprätthållas, det tror jag ibland man tappar bort och utöver det som Malin nämnde att vi också ser exempel på att täcka andra behov som kanske egentligen inte är akuta. Bara för den som, tänk dig Italien, det finns rättsfall på det, ja men det kan inte vara synnerlig brådska kring lavinarbete till exempel därför det kommer laviner varje år. Det ska ju vara något som är helt extra ordinärt, som inte sker, jag är från Göteborg, Västtrafik missar varje år att det snöar ibland. Nej det innebär inte att Västtrafik i sista sekund kan köpa salt, för det gör det. Förstår ni hur jag tänker, så det är ett viktigt medskick som jag ibland kan tycka som strateg på stadsledningskontoret, att det också var en väldigt viktig pedagogisk poäng att göra. Bara för att man inte behöver annonsera så finns det andra regler i upphandlingsregelverk som ska gälla och sedan också utifrån ett samhällligt perspektiv - du ska jag kunna motivera de här köpen gentemot invånarna i staden exempelvis, eftersom det är deras skattepengar som man sätter sprätt på. Och ibland blir det så att man tappar huvudet alldeles precis för att man tror att det är fullständigt fritt att göra vad man vill och det tycker jag är en viktig aspekt att trycka på särskilt nu i Coronatider. Men det har börjat komma lite i Sverige också, några kontrakt har uppmärksammats, bland annat härom veckan kring Stockholms läns landsting och den inhemska produktionen av munskydd.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag tänker att vi ska innan vi avrundar att vi ska titta lite framåt också. Upphandlingsskadeavgiften och framtiden. Här finns det en del att säga. Konkurrensverket har ju bland annat önskemål om högre beloppsgränser, när det gäller upphandlingskadeavgift.

Malin de Jounge:

Ja, precis. Vi har ju lämnat in en skrivelse som nu är ute på eller den har varit ute på remiss och nu håller de på och bearbetar vad som har kommit in i Regeringskansliet och det vi har fört fram är just att vi har observerat är kanske just att tio miljoner är ganska lite när man ser till de riktigt stor kontrakten och där har vi lagt fram ett önskemål om att få en höjning till att i alla fall uppgå till 20 miljoner. Vi har även vilket jag tror kanske kan komma att få en lite större effekt ändå, bett om att få förlängd preskriptionsfrist för det är så att vi kan bara ansöka om upphandlingsskadeavgift inom ett år från det att ett avtal har ingåtts. Och det kan låta som ett år att det låter som en ganska lång tid för att utreda och så, men vi får oftast inte ett tips om att det här avtalet har träffats nu, utan det kan ha gått några månader och då blir det ganska tight om tid för att vi måste också göra en grundlig utredning för att se vad som faktiskt har hänt, upphandlande myndighet måste ha möjlighet att svara på ett vettigt sätt och så där, ett år går ganska fort, så där har vi bett om att få i alla fall två år. Och det tror jag kan göra att vi också kan prioritera kanske bättre mellan olika ärenden och framförallt ta ärenden som vi ser när de kommer in, som i dagsläget ser att det här kommer vi aldrig hinna med. Förhoppningen är att vi ska kunna ta fler ärenden, utreda dem och gå in i domstol det är just för att kunna få ut större effekt av att använda det där verktyget på ett bra sätt.

Marie Strömberg Lindvall:

För det där händer ibland att vissa saker inte hinns med att utredas för att den återstående tiden är för kort.

Carin Carlsson:

Och det ligger kanske i sakens natur ibland att man kanske inte heller, eftersom det är frågan om en otillåten direktupphandling, så är det ingenting som man flaggar med heller. Ett år kanske låter som lång tid, men det är det nödvändigtvis inte.

Marie Strömberg Lindvall:

Carin, har du några tankar om framtiden? Vart tror du vi är på väg när det gäller de här frågorna?

Carin Carlsson:

Jag upplever ju att det finns en större förståelse för upphandlingsregelverket, och inte bara att man följer reglerna för att man måste utan att man förstår att det faktiskt finns ett mervärde. Vi hade en rapport härom sist där man kunde se att upphandlingskompetens hur det nästan kunde räknas om i reda pengar, och att det också har blivit en mer strategisk fråga. Och det tror jag att det hänger med att vi som i Stockholms stad där jag var, under mitt sista år hade vi ett större arbete där vi införde kategoristyrning. Och då är det så att alla oavsett om det är att du vill ha kategoristyrning för att du tycker att miljö är viktigt och hur vi kan optimera det eller om det handlar om att du ska få bättre priser, större effektivitet

i finanserna så jag måste säga att det tjutet (tjänstutredning) som min gamla kollega skrev fram, den landade väl hos alla, därför att det kändes oavsett vad du hade för ingångsvärde så fick du någonting i det. Och det tror jag är i förståelsen att upphandling är inte någonting man gör för att man måste eller för att det är någon som kommer och piskar på en. Att det faktiskt är klokt att upphandla men alltså Volvo, nu är jag från Göteborg, men alla stora verksamheter eller företag i Sverige ha en inköpsverksamhet där man konkurrensutsätter för att man förstår att det är det bästa sättet att få till en bra affär. Men eftersom upphandling är det breda perspektivet, som dessutom är skattepengar, då hoppas jag att ni hänger med på tåget det att om någon vill att man blir bättre på att planera, att man inte hamnar i den här tidsbristen, som jag tror att det är det vanligaste skälet till att det blir en otillåten direktupphandling och också att det är självklart att man ska dokumentera för att det är flera personer inom staden eller inom kommunen eller bolaget som är intresserat av vad som faktiskt har hänt, så det hoppas jag. Och också att om vi nu också får den här två års fristen, att vi får ja men att vi kan gå på de här exempelvis bolagen som inte anser sig själva omfattas av regelverket och att det blir mer inte mer komplexa frågor nödvändigtvis men att jag tror att kompetensnivån därute och förståelsen för varför upphandlingsregelverket är en bra grej att följa, kommer göra att det blir bättre helt enkelt i det stora hela. Det får vi se, upphandling är ett superspännande område.

Marie Strömberg Lindvall:

Har du några slutord Malin?

Malin de Jonge:

Vi tror ju verkligen på att har man ordning på sina inköp så kommer det bli mer pengar över till annat. Vi ser ju i vår tillsyn kanske lite för ofta att man har köpt in saker som man undrar varför köpte ni det här och de kan inte riktigt förklara. Man ser konstiga inköp, ogenomtänkta upplägg av olika samarbeten eller byggtreprenader som utformas på väldigt spännande sätt som kanske då inte upphandlas utan bara delvis upphandlas och så är det stora summor som går lite vid sidan av. Och jag tror att om vi lyckas, för att jag tror faktiskt om man tar sin upphandlingsverksamhet på stort allvar, då kommer hela inköpsverksamheten falla lite mer på plats, för då blir det så att upphandlingen är ett ganska snävt fönster från annonsering till tilldelning av kontrakt. Ett inköp börjar mycket, mycket tidigare när man börjar behovsinventera och så där om man då tänker att vi ska skriva ett jättebra upphandlingsdokument för att lägga till grund för upphandling, då måste man göra en jättebra behovsinventering och en marknadsanalys. Får man koll på den här delen i mitten då kommer man göra ett bra förarbete och sedan också följa upp, det är något som vi tjarar om väldigt mycket, att man ska följa upp och se vad fick vi egentligen så man kan dra nytta inför nästa upphandling och nästa inköp. Och där tror jag att det kommer att bli bättre, jag tror att precis som du sade Carin, att man förstår vikten av att göra bra inköp och då kan man lägga in massa aspekter, det är inte bara pengarna och ekonomin som naturligtvis är viktig men även till exempel miljö eller sociala hänsyn eller vad det nu är, innovationer vad man nu vill styra mot, att man kan

använda pengarna till att styra dit man vill att samhället ska gå. Jag tror på att upphandling och upphandlingsskadeavgiften också då som en piska liksom kan hjälpa till att nu rättar vi in oss i det här ledet och gör så här.

Marie Strömberg Lindvall:

Ja, som en liten inramning. Och då tänkte jag att det ska få vara slutorden här för idag. Vi uppmärksammade upphandlingsskadeavgiften fem år med en rapport, och vi uppmärksammar upphandlingsskadeavgiften tio år med en podd så vi får väl se vad upphandlingsskadeavgiften 15 år blir för någonting.

Malin de Jounge:

Det blir en virtuell tillställning.

Marie Strömberg Lindvall:

Det blir en virtuell tillställning.

Carin Carlsson:

För att det är frivilligt och inte för att det är nödvändigt.

Marie Strömberg Lindvall:

Tack för att ni var med och pratade. Tack Carin.

Carin Carlsson:

Tack.

Marie Strömberg Lindvall:

Och tack Malin.

Malin de Jounge:

Tack.

Marie Strömberg Lindvall:

Jag heter Marie Strömberg Lindvall, tack för att ni lyssnade.